

Lehen Mundu Gerra 1914-1918

XIX. MENDEKO ORDENA SOZIAL ETA KULTURALAREN
BUKAERA

Gai honen helburuak

Edukiak:

- Jakitea eta ulertzea IMGko arrazoiak. Aldi beran kronologia jakitea ere bada erabilgarria
- Horri lotuta, gerra horren ondorio zuzenak ere ulertu behar dituzue, ondorio horietako batzuk Bigarren Mungo Gerraren arrazoiak izan zirelako

Helburuak betetzeko baliabide hauek eskuragarri daude

- LIBURUAREN ATALA: “Argiak itzalita Europan”. *Gaur Egungo Mundua . XIX eta XX mendeak*
- Wilsonen 14 puntutako Dokumentua
- Bi Dokumental:
 - La Noche de temática- La Primera Guerra Mundial (TVE)
 - Lehen Mungo Gerra (BBC):

Animo, eta zorte on!!!

XIX. mendeko ordena inperialista 1870-1914 (1)

Ingalaterrak historiak ezagutu zuen inperio handiena eraiki zuen. Bere jabetzen artean **India**, **Afrikako** zati handi bat, **Australia** eta **Kanada** nabarmentzen ziren.

Frantzia izan zen bigarren kolonial inperio handia jabetzak baitzituen kontinente guztietan, **Afrikan**, **Asian**, **Amerikan** eta **Ozeanian** jabetzak zituelarik.

Alemaniak lurraldeak lortu zituen **Afrikan**, eta **Ozeanian**.

Italiak Eritrea hartu zuen, eta Libia

Belgikak Kongo eskuratu zuen,

Japonia, Txinari **Formosako** irla kendu zion (1895) eta, **Korearen** gaineko protektoratua, eta **Mantxuriaren** gaineko nagusigoa lortu zituen.

AEB, Barne eraketa “mendebaldearen konkista”. **Monroe Doktrina** eta Panama Ubidearen irekiera

Hedaketa kolonialaren arrazoiak

Kapitalismo handiaren garapenak **lehengai** iturriak eta **merkatu berriak** behar zituen produktu industrialak kokatu ahal izateko.

Presio demografikoa: Europa 300 miloi biztanletik 450era pasatu zen 1870 eta 1914 artean. Koloniak biztanleriaren gehiengoarentzat ihes balbula bihurtu ziren, batez ere beheko klaseentzat.

Nazionalismoa ere faktore politiko garrantzitsua izan zen. **Jingoismoa** (Britania Handiko abertzaletasuna sutua eta arraza zuriaren nagusitasuna) kanpoko politika erasotzailea. Erresuma Batuak inperio handi bat sortu zuen.

Faktore kultural eta ideologikoak: barneratze koloniala misio zibilizatzaile edo ebanjelizatzaile bezala arrazoitu zen askotan.

Jules Ferry

Messieurs, il faut parler plus haut et plus vrai! il faut dire ouvertement qu'en effet les races supérieures ont un droit vis-à-vis des races inférieures... Je répète qu'il y a pour les races supérieures un droit, parce qu'il y a un devoir pour elles. Elles ont le devoir de civiliser les races inférieures...»

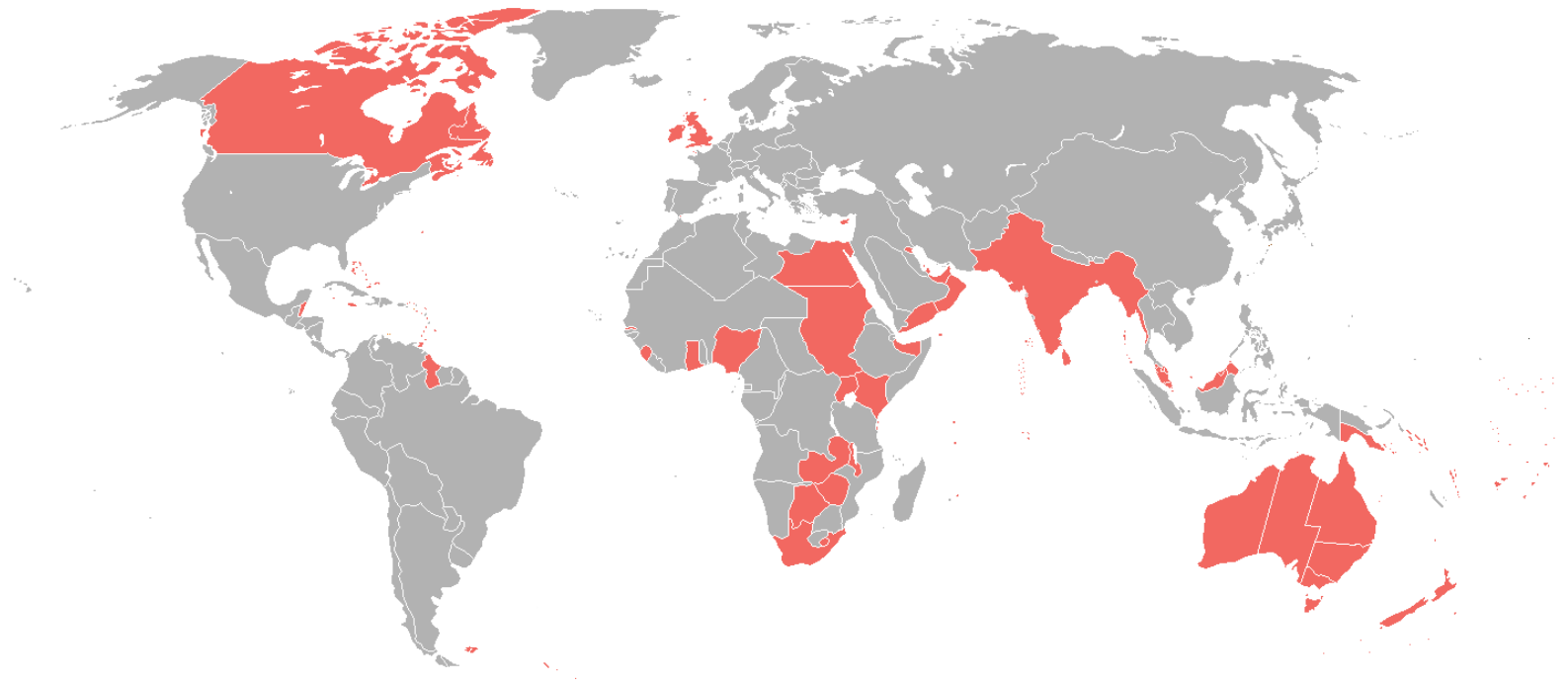
1885 uztailaren 28a

Mundua 1914an

- POSESIONES
Británicas	Españolas	Italianas	Estadounidenses	Danesas	Japonesas
Francoesas	Portuguesas	Alemanas	Belgas	Holandesas	

Inperio Britaniarra (1898)

Lehen Mundu Gerraren arrazoiak 1914-1918

Nazioarteko harremanen dinamika aurreko bi hamarkadetan

- Erdialdeko Europa
- Balkanak
- Alsazia eta Lorena
- Afrikan gertatutako gatazka/norgehiagoka/lehia inperialistak

Alemaniko izugarrizko hazkunde industrialak: Mundu potentzia bihurtzeko beharra

Europar estatuaren nazionalismoaren irakinaldia: Nazionalismoa / Militarismoa: armada modernoak

Internazionalismoaren porrota:

- **1912ko Basileako manifestua: Porrota**
- Gerraren kontrako joeren ahultasuna

Austria-Hungria

Alsazia eta Lorena (1914)

BASILEAKO MANIFESTUA 1912

Manifestuak argi adierazten du herri interesak ezin duela **inolaz ere hau bezalako gerra bat justifikatu**, kapitalisten onurako eta komenentzia dinastikoak direla medio gertatu da eta, potentzia handien politika inperialistan, ebaslean, oinarrituta.

Manifestuak **borroka iraultzailearen taktika** ezartzen du, (Parisko komunan - 1870- eta Errusiar iraultzan 1905ean onarturik), langileriarena gobernuen kontra **nazioarteko mailan. Iraultza proletariaren taktika**, azken fin batean.

Basileako manifestuak Stuttgart-eko ebazpenean(1907an) agertutako hitzak errepikatzen ditu, alegia, **gerra hastekotan**, sozialistek momentuan sortutako krisi ekonomiko eta politikoa **aprobetxatu** behar zuten **kapitalismoaren erortzea arintzeko**. Hau da, gerrak gobernuei sortutako zailtasunak eta oztopoak eta herriaren haserrea iraultza sozialistaren mesederako ustiatu behar.

GERRAREN BEHERALAKO KAUSAK (mapa)

Sarajevo, 1914ko uztailean, txinparta pizten da. Serbiar batek Austrohungariar inperioaren tronuaren oinordekoa erailtzen du

Bi bandoen sorrera

- **Aliatuak: Errusia, Ingalaterra, Frantzia eta Italia**
- **Inperio Zentralak/Ardatza: Alemania, Austria- Hungaria, Otomandar Inperioa, Bulgaria**

Europa 1914an

Bakezaleei gerra!

Elosu (etxea
erasotua)

Liebknecht
(mobilizatua)

Jaurès (ERAILA)

Das europäische Gleichgewicht 1914

Gerra ankerra

1914. Gerra laburraren ilusioa

1916. Apokalipsia

1917. Matxinoak eta kinka

1918 Alemaniaren gainbehera

Otto Dix

Gatazkaren bilakaera/garapena

1917

EEBBen sarrera

- Ipar Amerikako esportazioak bider lau
- 200.000 soldadu heltzen dira hilero
- **Mendebaldeko frontearen izugarri indartzen da**

Errusiako iraultza: Tsarren inperioaren eroraldia

- Errusia beherala aldentzen da: Brest Litovsk-en bakea sinatzen da. Baldintzarik gabeko bakea
- **Ekialdeko frontearen amaiera**

Brest-Litovsk

Herri neutralak

Gerrak atzegoardian irabazten dira?

Suedia, Holanda, Suitza eta Espainia

Armak, espioitza, urpeko alemaniarrok...

(Hego) Euskal Herria?

Eibar eta Plentziako armak

Itsas merkataritza biziki kaltetua (EH- UK)

Ipar Euskal Herriko desertore eta intsumisuak

Ondorio politikoak (autonomia, iraultzarako beldurra...)

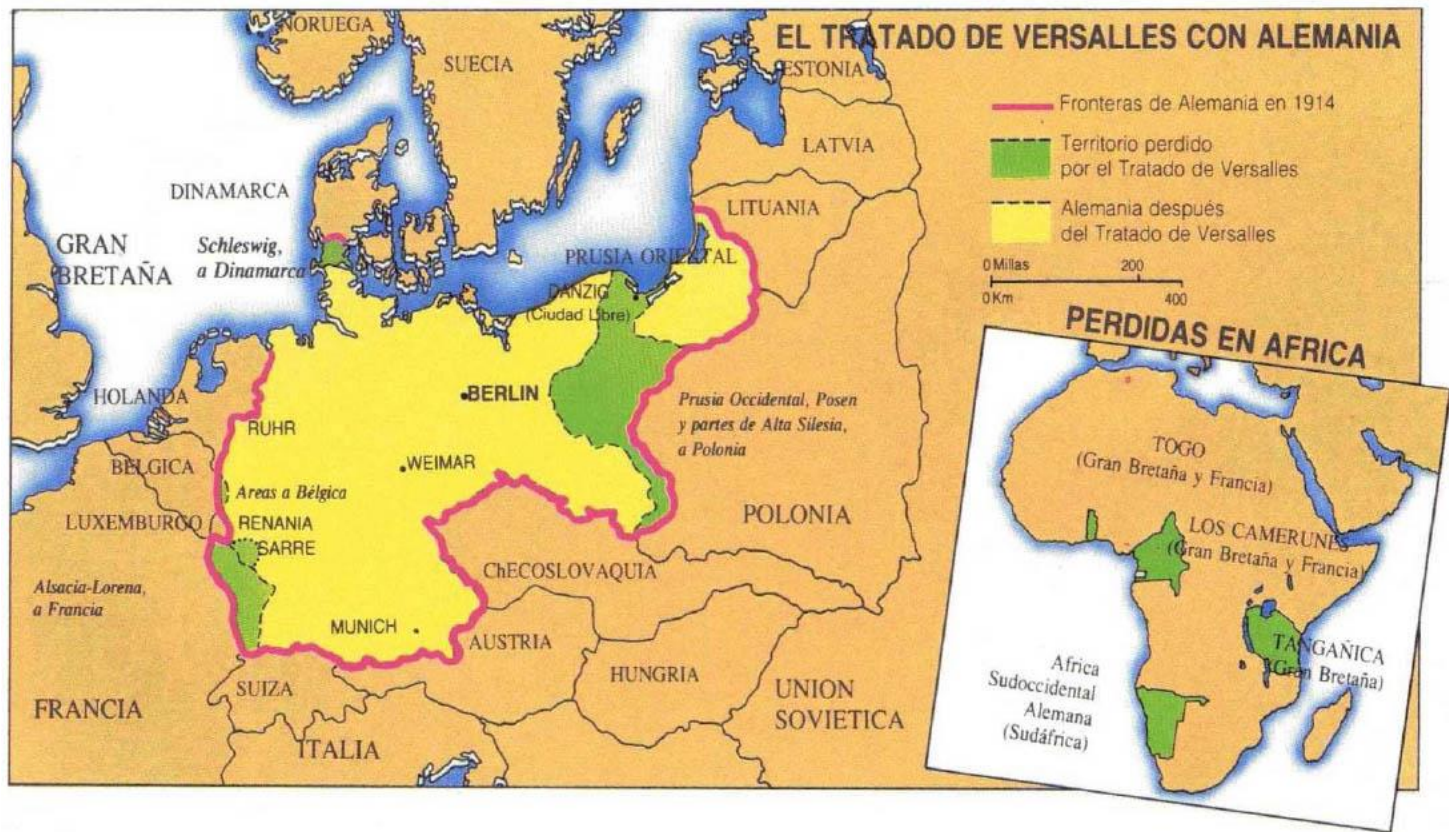
XIX. mendeko ordena sozial eta kulturalaren amaiera

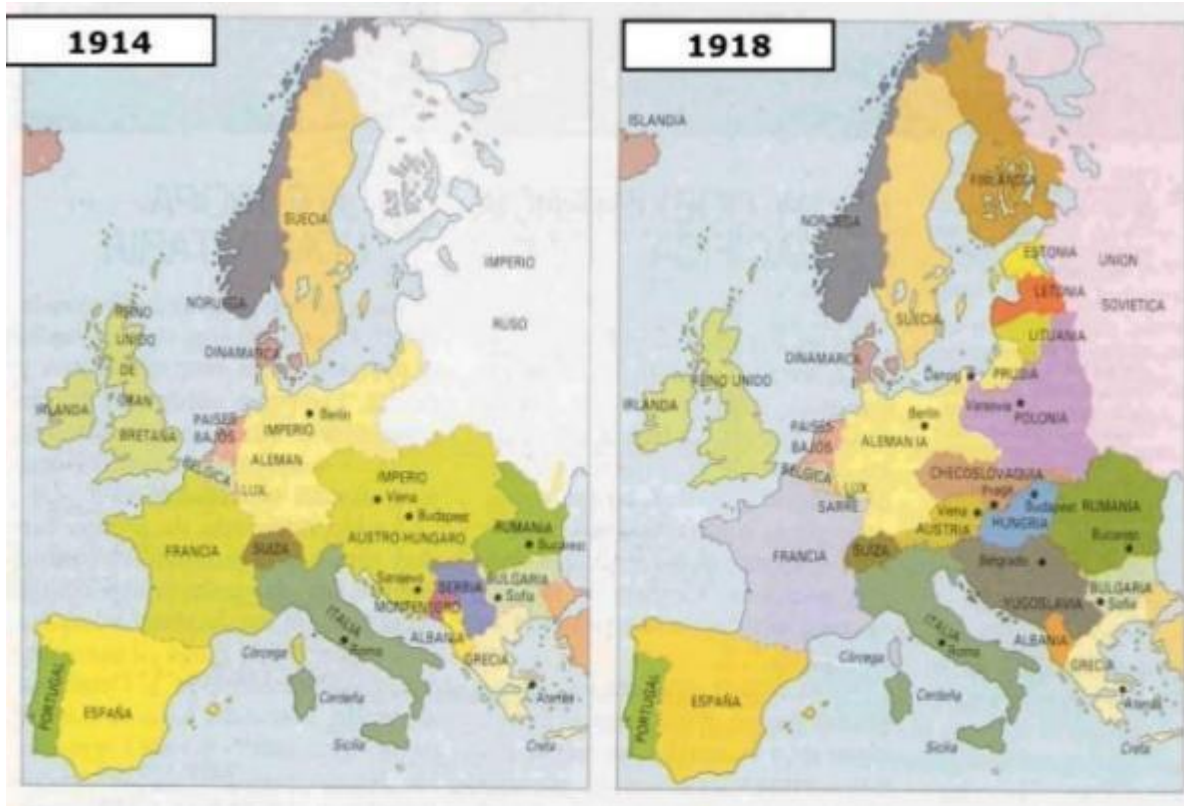
Burges-kultura eta **kapitalismoaren nagusitasuna kolokan** jartzen dira.

Langileriaren ordezkariak eta **langile-masak boterea** hartzen dute.

Internazionalismoaren bukaera eta **langile-mugimenduaren behin betiko zatiketa** batera gertatzen dira.

Europa (kontinente)aren zentralismoak **behera** jotzea izaten du.

LEHEN MUNDU GERRAREN ONDORIOAK (1)

Versaillesko Tratatua:

Alemania erruduna eta zigortuta

Gizon-emakumeen galera ikaragarria: ia 8 milioi hildako eta 6 milioi zauritu eta balioezin

Europako mapa berria

- Austrohungariar inperioa, otomano inperioa eta errusiar inperioa desagertu egiten dira
- Austria, Hungaria, Txekoslovakia, Yugoeslavia, Rumania eta Poloniaren sorrera

LEHEN MUNDU GERRAREN ONDORIOAK (2)

Munduko oreka berria

- Frantsesak eta ingelesak Alemaniako kolonien jabe egiten dira
- Nahiz eta hau gertatu, **Europak beheraldia** jasaten du
- **EEBBetako hazkunde** eta zabalkuntza

Ondorio teknologikoak

- Gerrarako erabilitako tresnak, lanabesak eta teknikak bizitza zibilera pasatuko dira; geroztik izugarritzko garapena izango dute

Gizarte transformazioa

- Gizarte diferentziak gero eta nabarmenagoak izango dira
- Finantza-ondasun handien agerpena
- Inflazio dela eta, **aurretaile txikien pobretzea** gertatuko da
- **Ertain klaseen hondamena**

CAREY
MULLIGAN

HELENA
BONHAM CARTER

BRIEFAN
GLEESON

ANGEL-MAE
DUFF

ET
MERYL
STREEP

LONDRES, 1912.
ANTES DE QUE LAS MUJERS TUVIESEN VOZ,
TUVIERON QUE LUCHAR POR SU LIBERTAD.

SUFRAGISTAS

UNA PELÍCULA DE SARAH GAVRON

emom

DVD
VIDEO

Gerra Handia eta emakumezkoen sufragioa: hiritartasunaren konkista

Alemanian **1918**an

Errusian **1918**an

Britannia Handian 30 urtetik gora **1918**an eta unibertsala **1928**an.

EEBBetan **1920**an

Frantzian, ez zuten Senatuan onartu 1922an eta, azkenean, ez dute lortuko 1944. urterarte, Bigarren Mundu Gerraren ondorioz

Espainian **1931**ean, II Errepublikan

Italian, 1945ean, emakumeek nazien kontrako erresistentzia izandakoaren ondorioz.

Europako Iparraldeko Herrialdeetan XX. mendeko lehenengo hamarkadan: Finlandia 1906an, Noruega 1913an, Dinamarca 1915ean, Islandia 1915ean.

LEHEN MUNDU GERRAREN ONDORIOAK (3)

Feminismoaren aurrerapena

- Emakumezkoaren boto-eskubidearen lorpena
- Goimailako lanbideetan sartzea: goi-eskolen sorrera: ingeniaritza, komertzio, medikuntza, abokatutza etab
- Sorbona eta Oxfordeko unibertsitateak zabaltzen dira
- Hirugarren sektorearen feminizazioa

Emakumezkoen eskulanaz ohartzen dira

- Serie-lanerako emakumeen gaitasunaz gerra ostean

Orden familiarra eta sozialaren haustura:

- **Maskulinitatea:** gizonezkoen gaitasunenganako ziurtasuna kolokan
- **Feminitatea:** autonomia, bakarrik bizitzea, bakarrik kaleratzea; familia erantzunkizunak bereganatzea: esperientzia-ikaskuntza berria, bai banakakoa bai kolektiboa

“Emakume modernoa” genero eredu berria

Genero –harremanak hankaz gora jartzen dira: **emakumeen emantzipazioa**

Gatazkan (gerran) suertatzen da nolabaiteko **genero-identitatearen krisia**:

- Gizonezkoen histeria: harrapatuak gerra amaigabeen
- Emakumezkoen boterea handituz doa; sufragioa lortzen dute
- Sexu diferentziaren ordena zalantzan jartzen da.

Emakume modernoa eredua: sexu berdintasunaren mamua

Askatasuna emakumezkoen gorputzean irudikatzen da

- Zineman publizitatean modan: *emakume modernoa*
- **garçonne emakumea** zen eredua.

Aurrerapen hauek guztiak kontserbadurismoarekin batera topatuko dute

- Gizona aberriaren babeslea izango da. Horren mitoa indartu egingo da
- Emakume pairakor mitoa: erizaina, zaintzailea, ama
- Gerraren bukaeran rolen sendotzea gertatzen da

Normaltasunera itzultzen saiatuko da, beraz.

- **Diferentzia sexualaren baieztapena, berriro**

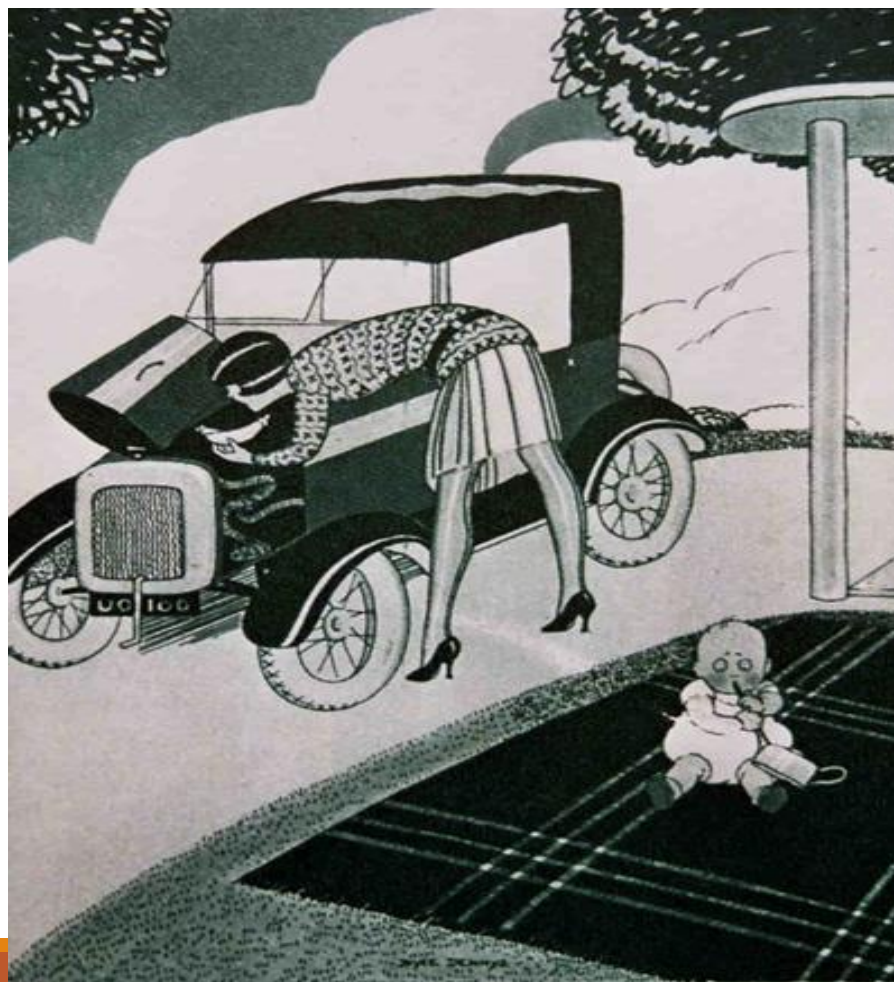
misoginia zientifikoaren hondamena

“La guerra ha planteado a la humanidad problemas, con los cuales es preciso ponerse a tono. No he querido desentenderme de ellos, pero tampoco he querido inclinar mi cabeza ante ellos, sólo porque sean hechos consumados. Muy en contrario: mis convicciones son actualmente las mismas que en 1904 y, si en algo han variado es en haberse hecho más radicalmente antifeministas. [...]. Y nada me importa ir contra la sociedad entera, porque esa sociedad después de la pasada conflagración mundial, se ha vuelto perfectamente loca.

Asaltado por todas partes, el hombre se defiende como puede, en esta competencia escandalosa, pero, bajo la presión unánime del público, se ve forzado a su pesar, a tolerar y transigir con los hechos consumados”

Edmundo González Blanco, *La mujer según los aspectos de su espiritualidad*, Madrid, 1930.

Emakume modernoa ereduaren irudikapena

Gai honen bete behar diren edukiak

1. Lehen Mundu Gerraren zergatiak (estrukturalak eta berehalakoak)
2. Gerraren aldiak; datak, partaideak eta neutralak
3. Lehen Mundu Gerraren Ondorioak
4. Emakumearen eredu berria